

{tab=Κεραμική και ειδώλια}

Ένα κύπελλο από την Κάμειρο (τφ 82) παρουσιάζει το τοπικό στυλ του τέλους της ΜΓ, που βρισκόταν σε κατάσταση συνεχούς αναζήτησης. Οι μαιάνδροι και οι κύκλοι, μοτίβα αγαπητά για μεγάλο διάστημα, χρησιμοποιούνται τώρα σε περίεργες παραλλαγές και περιορίζονται μεταξύ άνισων κατακόρυφων χωρισμάτων. Στην αρχή της ΥΓ (περ. 740 π.Χ.) η διακόσμηση κατασταλάζει σε ένα πιο κανονικό σχήμα με μετόπες. Το πιο σημαντικό στοιχείο του τοπικού ιδιώματος είναι το τοπικό Δέντρο της Ζωής, που αποδίδεται σχηματοποιημένο με μια διαγραμμισμένη τριγωνική βάση, από την οποία εκφύονται δύο τετράγωνα άγκιστρα. Τα διάχωρα μπορεί να γεμίζουν από διαγραμμισμένους ρόμβους με διπλό περίγραμμα, από ζεύγος μαιανδρικών άγκιστρων και, ιδίως, από μεγάλα πτηνά, τα οποία είναι τα μόνα ζωντανά πλάσματα που συναντούμε σταθερά στο ροδιακό ρεπερτόριο. Οι ίδιοι κεραμείς κατασκεύαζαν επίσης οινοχόες, πρόχους και κρατήρες, αλλά με τις κοτύλες που εξήγαν ευρύτητα κατόρθωσαν να προωθήσουν του στυλ τους σε ολόκληρον τον ανατολικό ελληνικό κόσμο. Αρχικά χρησιμοποιούν τέσσερις μετόπες, κατόπιν, γύρω στο 700 π.Χ., μόνο τρεις. Στη συνέχεια το σχήμα τους γίνεται πιο ρηχό και μετασχηματίζεται στην πολύ γνωστή "κύλικα με πτηνά" ή "πτηνοκύλικα" (bird bowl), η οποία διατηρεί τον υπογεωμετρικό χαρακτήρα της σε όλη τη διάρκεια του 7ου αι. Οι πρωιμότερες κοτύλες προέρχονται από την Ιαλυσό, από όπου πρέπει να ξεκίνησε και το εργαστήριο αυτό. Αργότερα όλα τα μεγάλα ανατολικά ελληνικά κέντρα μιμούνται και πειραματίζονται στο στυλ αυτό.

Οι μετόπες ενός άλλου εργαστηρίου περιέχουν πτηνά με γωνιώδεις λαιμούς, πυκνές στήλες από τεθλασμένες και συστάδες από τέσσερα ροδιακά Δέντρα της Ζωής. Τα σχήματα είναι σκύφοι, κάνθαροι με ψηλές λαβές και μεγάλες ταφικές οινοχόες με πλαστικά δικτυωτά φίδια που τρέχουν ανάμεσα στις λαβές. Τα έργα αυτού του "εργαστηρίου με πτηνά και τεθλασμένες" περιορίζονται στη δυτική Ρόδο (κυρίως στην Κάμειρο και τα Σιάνα) και στην πρωιμότερη φάση της ΥΓ.

Τα ροδιακά ΥΓ κοσμήματα επηρεάστηκαν ελάχιστα από άλλες γεωμετρικές σχολές. Δύο ωστόσο θέματα είναι δάνεια από ανατολίτικα ελεφαντοστά: ο πλοχμός και, πιο συχνά, το

φοινικόδεντρο.

Οι Ρόδιοι προτιμούσαν γενικά το σύστημα των μετοπών, ακόμη και στα κλειστά αγγεία, όπου φαίνεται μάλλον άβολο. Στις μεταγενέστερες ιδίως φάσεις συνήθιζαν να γεμίζουν τα μοτίβα με δικτυωτό, ακόμη κι αν πρόκειται για ολόκληρους μαιάνδρους. Το σκούρο γάνωμα καλύπτει μεγαλύτερο μέρος της επιφάνειας σε σύγκριση με τη συνήθη πρακτική των δυτικότερων ΥΓ σχολών: έτσι η διακόσμηση των κλειστών αγγείων σπάνια προχωρεί κάτω από την κοιλιά, ενώ τα μοτίβα των ανοιχτών περικλείονται συχνά από επίχρυσμα, που συνεχίζεται μερικές φορές ως το χείλος.

Λίγες κορινθιακές εισαγωγές και μιμήσεις που βρέθηκαν μαζί με ντόπια αγγεία δείχνουν ότι η ροδιακή ΥΓ συνεχίζεται ως το 680 π.Χ. περίπου. Σε αντίθεση με ορισμένους πρώιμους πειραματισμούς, κανένα σταθερό ανατολίζον στυλ δεν επικράτησε ως τα μέσα του 7ου αι.

Υπάρχουν όμως αρκετές κατηγορίες ροδιακής κεραμικής οι οποίες μιμούνται κυπρο-ανατολικά μυροδοχεία. Δεν πρόκειται για μια νέα εξέλιξη εφόσον και στο παρελθόν συναντούμε ορισμένα ανατολικά στοιχεία που ξαναπλάθονται σε συνδυασμό με τα γεωμετρικά και ενσωματώνονται στο δωδεκανησιακό ΜΓ στυλ. Τώρα όμως κατασκευάζονται πολλές πιστές μιμήσεις ανατολικών σχημάτων, ανατολικών τεχνικών και ανατολικής γραμμικής διακόσμησης. Οι περισσότερες από αυτές τις μιμήσεις ανατολικών έργων βρέθηκαν στην Ιαλυσό, που είναι η μόνη θέση όπου αντιπροσωπεύονται όλες οι παραλλαγές τους. Φαίνεται λοιπόν ότι εδώ ήταν το κύριο κέντρο παραγωγής τους. Πάρα πολλοί αρύβαλλοι εξάγονταν στην άλλη πλευρά του Αιγαίου, ακόμα και στις αποικίες της Δύσης.

Στη Ρόδο βρέθηκαν άφθονα πήλινα ειδώλια. Τα περισσότερα προέρχονται από ιερά, μερικά όμως βρέθηκαν σε τάφους. Είναι σχεδόν πάντοτε συμπαγή και χειροποίητα, σε τύπους που περιλαμβάνουν ανθρώπους, άλογα και ένα πτηνό. Μια γυμνή γυναίκα από την Κάμειρο παρουσιάζει τα τυπικότερα χαρακτηριστικά του τοπικού ρυθμού: κεφάλι που γέρνει προς τα πίσω, μεγάλη μύτη, ευθύγραμμο στόμα, μαλλιά ριγμένα στους ώμους. Μερικές φορές διακοσμούν την επιφάνεια με ΥΓ μοτίβα, όπως σε έναν κορμό ιππέα από τη Λίνδο. Γραπτό είναι και ένα εντυπωσιακό ανδρικό κεφάλι με επίθετο χρώμα στα γένια, το μουστάκι, τα μάτια και τα μαλλιά.

{tab=Ταφικά έθιμα και μεταλλοτεχνία}

Οι συνήθειες ροδιακές πρακτικές είναι, όπως και στο παρελθόν, ο ενταφιασμός σε πύλους για τα παιδιά και η καύση σε ορθογώνιους τάφους για τους ενηλίκους. Οι πυρές ανάβονταν συνήθως μέσα στον τάφο και τα περισσότερα κτερίσματα έσπαζαν μέσα στις φλόγες. Τα υπολείμματα αφήνονταν *in situ*, χωρίς να συλλέγονται σε τεφροδόχο. Σε τρεις πλούσιες καύσεις της Ιαλυσού (ταφ. 51,57,58) βρέθηκαν οστά ζώων, απομεινάρια από νεκρόδειπνο. Μια περίεργη και αποκλειστικά ροδιακή συνήθεια αρχίζει στην πρώιμη ΥΓ: έσκαβαν τέσσερις τρύπες στο δάπεδο του τάφου, μία σε κάθε γωνία, που συχνά εισχωρούσαν και κάτω από τις πλευρές. Μέσα σε μερικές τρύπες βρέθηκαν κεραμική, διάφορα κτερίσματα και οστά ζώων. Φαίνεται ότι χρησίμευαν για την στήριξη των δύο οριζόντιων πασσάλων, που κρατούσαν τα ξύλα της πυράς ψηλότερα από το δάπεδο και άφηναν να περνά από κάτω το ρεύμα αέρα για την καύση.

Σημαντικά μεταλλικά κτερίσματα είναι οι χάλκινες πόρπες, τα ασημένια και χρυσά ενώτια και τα χρυσά διαδήματα. Οι Ρόδιοι έχουν ιδιαίτερη προτίμηση στις πόρπες. Μια καύση ενηλίκου στην Ιαλυσό (τφ 58) περιείχε θραύσματα από 19 πόρπες, ενώ περισσότερες από 1500 βρέθηκαν στο ιερό της Αθηνάς στη Λίνδο. Ο τύπος Blinkeberg IV διακρίνεται από το ψηλό και στενό πλακίδιο και επιχωριάζει σε ολόκληρη την ανατολική Ελλάδα, φυσικά και στη Ρόδο. Το τόξο μπορεί να είναι απλό, επίμηκες, αμφικυρτό ή διακοσμημένο με πλαστικά σφαιρίδια και φακοειδείς αστραγάλους. Επίσης μπορεί να φέρουν ένα ή περισσότερα πτηνά, κουρνιασμένα στο τόξο: πρόκειται για χαρακτηριστικό αποκλειστικά ροδιακό, και τα πουλιά έχουν συνήθως τον ίδιο γωνιώδη λαιμό που συναντούμε και στο κεραμικό "εργαστήριο με πτηνά και τεθλασμένες".

Στους τάφους 56-58 της Ιαλυσού βρέθηκαν σπειροειδή ασημένια και χρυσά ενώτια (περ. 730-710 π.Χ.). Πρόκειται για απλουστευμένες μορφές του κορινθιακού τύπου, που συστρέφονται μόνο μιάμιση φορά. Οι σπείρες μπορεί να είναι είτε παχιές και χωρίς απολήξεις είτε λεπτότερες και με απολήξεις σε μορφή επίπεδων δίσκων. Και οι δύο παραλλαγές διατηρούνται στη Ρόδο καθ' όλη τη διάρκεια του 7ου αι.

Αρκετές χρυσές ταινίες βρέθηκαν στα νεκροταφεία της Καμείρου και της Εξοχής. Ένα ζεύγος από τον τάφο 82 της Καμείρου, που βρέθηκε μαζί με την κεραμική του 750 π.Χ. περ., διακοσμείται με γραμμικά μόνο μοτίβα: έναν μεγάλο κεντρικό μαϊάνδρο που πλαισιώνεται από στικτά τρίγωνα. Στον τάφο 201 της Καμείρου βρέθηκε ένας πολύ όψιμος ΥΓ κρατήρας και μία υπογεωμετρική "πτηνοκύλικα" περ. 680-670 π.Χ.), μαζί με ένα άλλο ζεύγος χρυσών ταινιών, οι οποίες σίγουρα προορίζονταν για το στόμα και όχι για το μέτωπο. Τα διακοσμητικά τους μοτίβα εντάσσονται σε μετόπες: εξάφυλλοι ρόδακες και, ανατολίζοντες ήδη, γρύπες. Τα σποραδικά ευρήματα πρέπει να τοποθετηθούν ανάμεσα στα δύο πιο πάνω χρονικά όρια. Ένα διάδημα από την Κάμειρο φέρει πλούσια γραμμική διακόσμηση ΥΓ χαρακτήρα, με μοτίβα και από τα δύο χρονολογημένα ευρήματα : στικτά τρίγωνα και έναν περίτεχνο εξάφυλλο ρόδακα. Πρέπει να κατασκευάστηκε γύρω στα τέλη του 8ου αι. Ίσως

λίγο αργότερα να χρονολογούνται τα τρία διαδήματα με τις εικονιστικές παραστάσεις από την Εξοχή. Το Z 51 εικονίζει δύο άρματα που συγκλίνουν σε ένα κεντρικό μετάλλιο. Έχει χτυπηθεί απρόσεκτα πάνω σε μήτρα που είχε τουλάχιστον τρεις ζώνες, όπως πολλά από τα διαδήματα της Αθήνας και της Ερέτριας. Το Z 52-3 κατασκευάστηκε με πιο περίπλοκο τρόπο: ένας κυνηγός πάνω σε άρμα καταδιώκει ένα ετερογενές πλήθος ζώων από λιοντάρια, ταύρους, ελάφια, άγριους αίγαγρους και πτηνά. Τα ζώα διατάσσονται σε δύο ζώνες, χωρίς να συνειδητοποιούν τον κίνδυνο που διατρέχουν. Το στυλ και η επεξεργασία της παράστασης είναι ακόμη γεωμετρικά, αλλά το θέμα του κυνηγιού από άρμα θυμίζει τα μνημειακά λίθινα ανάγλυφα των ανακτόρων της Ανατολής.

{/tabs}